

ONOMATOPEYALARNING TARJIMASI: BADIY MATNLAR MISOLIDA ILMIY TAHLIL

Toshkent “Kimyo” xalqaro Universiteti 4-kurs talabasi

Fayzullaeva Shahzodaxon Abdulla qizi

Ilmiy raxbar: Xamidova Mohinaxon Alisherovna.

Abstract : *In this article the linguistic characteristics and translation challenges of rendering English onomatopoeias into Uzbek ,focusing on their stylistic and functional roles within literary texts .The research is based on a table containing various onomatopoeic units natural sounds . Onomatopoeias , which strengthen imagery ,emotional tone ,and expressiveness in literary language ,require careful strategies to achieve proper equivalence in translation .*

The article compares translation approaches to sound –imitating words related to animals such as –cats ,dogs and birds as well as other sound sources . Additionally , examples from literary works are used to highlight the importance of maintaining semantic , phonetic and stylistic consistency in translation.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz tilidan o‘zbek tiliga onomatopeyalarni tarjima qilishning lingvistik xususiyatlari, qiyinchiliklari va badiiy matn kontekstida ularning funksional vazifasi tahlil qilinadi. Tadqiqot manbai sifatida turli turdagi tovushlarni ifodalovchi onomatopeyalardan iborat jadvaldan foydalanildi. Onomatopeyalar badiiy nutqda tasviriylik, emotsionallik va obrazlilikni kuchaytiruvchi muhim vosita bo‘lib, tarjima jarayonida ekvivalentlikni ta’minlash alohida yondashuvni talab qiladi. Maqolada mushuk, it, qushlar va boshqa obyektlarning tabiiy tovushlarini ifodalovchi misollar tarjima nuqtayi nazaridan solishtirildi. Shuningdek, badiiy asarlardan olingan misollar asosida semantik, fonetik va stilistik moslikning ahamiyati ko‘rsatildi,*

Аннотация: В данной статье рассматриваются лингвистические особенности и язык, с акцентом на их стилистические и функциональные роли в художественных текстах. Исследование основано на таблице, содержащей различные оноματοпоэтические единицы, имитирующие природные звуки. Ономатопоэи, усиливающие образность, эмоциональный тон и выразительность литературного языка, требуют тщательных стратегий для достижения правильной эквивалентности при переводе.

В статье сравниваются подходы к переводу звукоподражательных слов, связанных с животными, например, кошками, собаками и птицами, а также другими источниками звука. Кроме того, примеры из литературных произведений используются для подчёркивания важности сохранения семантической, фонетической и стилистической согласованности в процессе перевода.

- **Kalit so‘zlar:** onomatopoeia, tarjima, ekvivalentlik, fonetik moslik, badiiy matn, lingvistik tahlil.

- **KEY WORDS:** Onomatopoeia ,translation equivalence phonetic correspondence/phonetic compatibility ,literary text and linguistic analysis.

Ключевые слова: Ономатопоэя ,эквивалентность перевода, художественный текст, лингвистический анализ.

Kirish

Tilning emotsional-ekspressiv imkoniyatlarini shakllantiruvchi muhim birliklardan biri bu onomatopeyalaridir. Onomatopoeia — bu tabiiy tovushlarning til orqali taqlidiy ifodalanishi bo‘lib, u ko‘proq hayvonlar, tabiat hodisalari, mexanik tovushlar, psixologik holatlar yoki harakatlarni tasvirlashda qo‘llanadi. Badiiy adabiyotda onomatopoeia obraz yaratish, voqelikni jonlantirish va o‘quvchi idrokini kuchaytirishning asosiy vositalaridan sanaladi.

Tarjima jarayonida onomatopeyalar eng murakkab birliklardan hisoblanadi, chunki ularning semantik mazmuni bilan birga fonetik shakli ham ma'no yaratishda bevosita ishtirok etadi. Shu sababli, tarjimon ko'pincha so'zma-so'z emas, balki funksional-ekvivalent yondashuvni qo'llaydi.

Ushbu maqolada ingliz tilidagi onomatopeyalar va ularning o'zbek tiliga tarjimalari jadvali asosida ilmiy tahlil o'tkaziladi

Asosiy qism

1. Onomatopeyaning lingvistik mohiyati

Onomatopeyalar fonosemantik va fonostilistik turlarga bo'linadi. Ular nutqda tasviriylikni kuchaytiradi, personajlar xarakterini boyitadi, hissiy fonni yaratadi va matnning ritm-intonatsiyasini shakllantiradi.

2. Onomatopeyalar tarjimasining muammolari

Fonetik nomuvofiqlik, madaniy idrok farqlari, kontekstga mos ekvivalent tanlash asosiy muammolar hisoblanadi.

3. Inglizcha-o'zbekcha onomatopeyalar: tizimli tahlil

Hayvon tovushlari: Meow-miyov, wow-vov, crow-qag', auuw-auu.

Mexanik tovushlar: beep-bip, toot-tut, crash-taraq.

Inson holatlari: snore-xurr, phew-fyu, xix-qiqir.

4. Badiiy asarlardan misollar

“Branches scrunched...” — “Shoxlar g'arch-g'urch...”

“With a loud bang...” — “Katta dang ovozi bilan...”

Xulosa;

Onomatopeyalarni tarjima qilish fonetik, semantik va stilistik murakkab jarayon. Fonetik moslashtirish, madaniy idrok, kontekst va ekvivalentlik muhim omillardir.

Jadval :

Asil matn	Tarjima	Izoh
Meow-meow	Miyov-miyov	Mushuk ovozi
Beep-beep	Bip-bip	Signal ovozi
Quack-quack	Vaq-vaq	O'rdak ovozi
Boom-boom	Gumbur-gumbur	gumburlamoq
Snore-snore	Xurr-xur	Uxlamoqdagi ovoz
Toot-toot	Tut-tut	Karnay puflama ovozi
Crash-crash	Taraq-taraq [g'ijir-g'ijir]	Biror narsani sinish ovozi
Pant-pant	Huff-huff	Xirillash xirillab nafas olish
Blow-blow	Puff-puff	Puffilash
Pop-pop	Pap-pap	Pap paqlash
Bang-bang	Dang-dang	Otish yoki qattiq zarb ovozi
Wow-wow	Vov-vov	Kuchuk ovozi
Auuuuuw	AUUU	Bo'ri ovozi
Thumping-beating sound	Dup-dup	Tovush ovozi yoki nimadur urilishi
The sound of-Crow	Qag'-qag'	Qarg'a ovozi
Aaaahh-ahhh	Voooooy-vooy	dodlamoq
Dig-dig	Kov-kov	Kovlash ovozi
Scrunch-scrunch	G'arch-g'urch [g'ijir-g'ijir]	Ezilish g'ijimlash chaynash
Phew-phew	Fyu-fyu[uff-uff]	Charchoq ovozi
	Xixx-xix	qiqirlash
	Vizz-viz	Ari ovozi
	Kisht-kisht	Tovuq yoki qushlarga .

Foydalanilgan adabiyotlar;

- 1-Abdurahmonov G'; Nurmonov A.O'zbek tili; Leksikologiya.-Toshkent ;o'qituvchi nashriyoti .
- 2-Bozorov O.hozirgi O'zbek tili Toshkent O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti .
- 3-Hojiyev A. O'zbek tilining izohli lug'ati.-T O'Milliy ensiklopediyasi .
- 4-Mirtojiyev M. Tilshunoslikka kirish.-Toshkent ;Fan nashriyoti .

